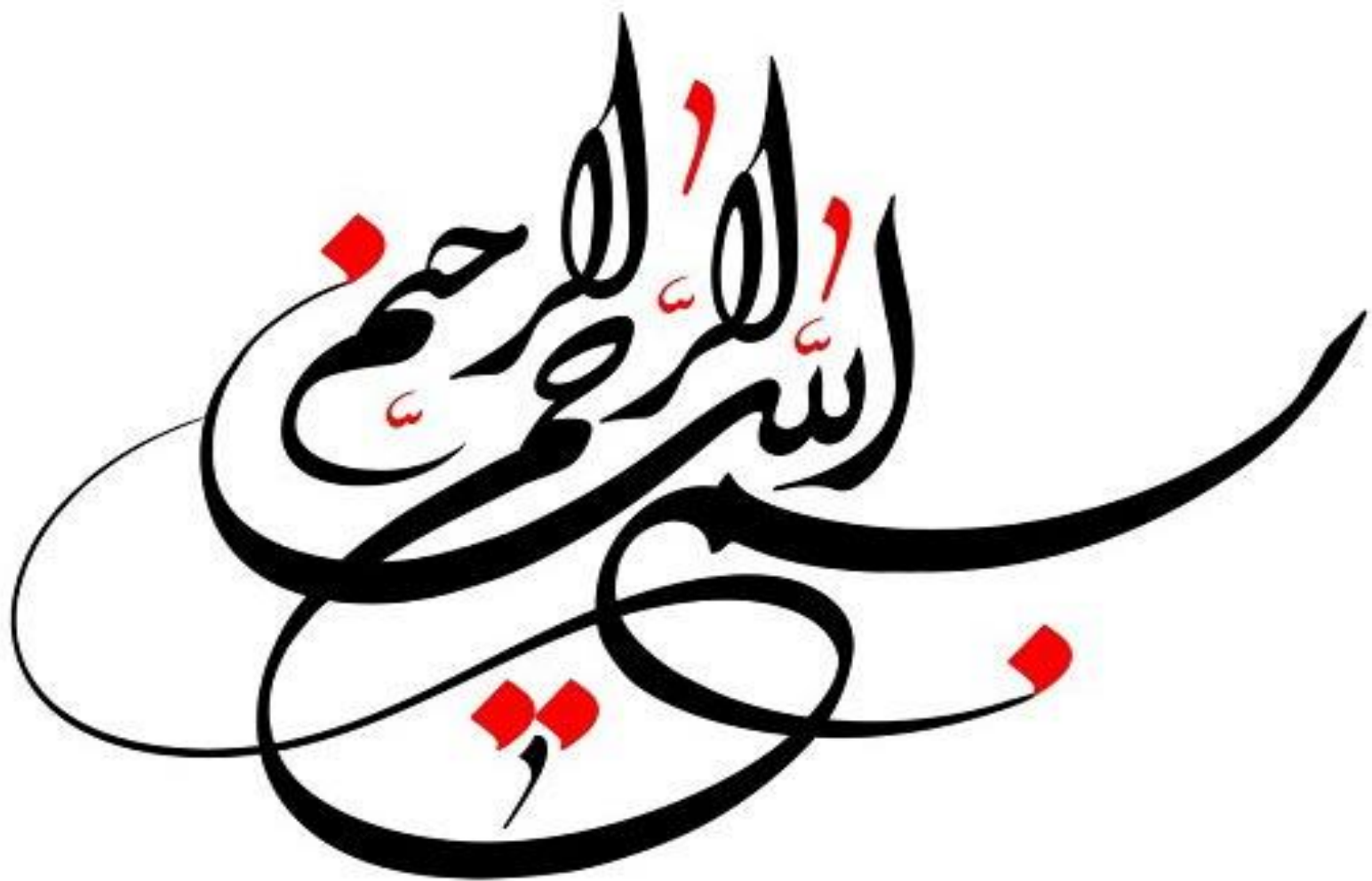

عنوان درس: روانشناسی رشد کودکان

مدرس :

دکتر حسین رستمی

دانشگاه فرهنگیان تبریز

نیمسال دوم سال تحصیلی: ۱۳۹۹-۱۳۹۸

روانشناسی رشد (کودکی)

روانشناسي رشد (كودكي)

فرآیندهای رشد و تکامل

(۱) فرآیندهای زیستی و بدنی

(۲) فرآیند شناختی

(۳) فرآیندهای اجتماعی

(۴) فرآیندهای شخصیتی

■ تعامل فرآیندهای رشد و تکامل

فرآیندهای
زیستی

فرآیندهای
شناختی

فرآیندهای
اجتماعی

ابعاد رشد و تکامل

- ۱- رشد و نمو بدنی.
- ۲- رشد و تکامل شناختی $\Leftarrow$ شامل تفکر و زبان
- ۳- رشد و تکامل اجتماعی - عاطفی

■ هدفهای کلی

آشنایی با اصول رشد

آشنایی با خصایص عمومی رشد

آشنایی با عوامل موثر در رشد

اصول رشد و تکامل

- رشد و تکامل متضمن تغییرات است:
- **اصلاح نمو:** به تغییرات کمی اطلاق می شود مانند افزایش قد و ساخت یا اندام، اصطلاح رشد به تغییرات کمی و کیفی با هم اطلاق می شود.

■ رشد و تکامل اولیه بسیار بارزتر و بحرانی تر از رشد و تکامل بعدی است:

■ رشد و تکامل کودک در نخستین سالهای زندگی شاخص تر و بحرانی تر است.

■ عوامل و شرایطی که در پایه های اولیه رشد و تکامل آدمی
اثر می گذارد عبارتند از:

- ۱- روابط اجتماعی مساعد
- ۲- حالات هیجانی و عاطفی
- ۳- روشهای تربیتی کودک
- ۴- نقش گذاری اولیه
- ۵- تحریک محیطی

■ رشد و تکامل محصول و نتیجه نضج و یادگیری است.

■ **منظور از یادگیری:** رشد و تکاملی است که از تلاش و تمرین یا تجربه ناشی می شود.

■ الگوی رشد و تکامل قابل پیش بینی است.

■ الگوی رشد و تکامل آدمی را می توان پیش بینی کرد. قابل پیش بینی بودن رشد و تکامل دارای ارزش عملی است.

- در رشد و تکامل آدمی تفاوت‌های فردی وجود دارد.
- الگوی رشد و تکامل همه کودکان یکسان است .
- یعنی: بعضی از کودکان به تدریج یا گام به گام رشد می کنند در حالی که حرکت بعضی ها تند است.

الگوی رشد و تکامل آدمی مراحلی دارد.

الگوی رشد و تکامل انسان فرآیند مداوم است و تقسیم
فراخنای زندگی به مراحل دقیقاً مشخص امکان
ندارد.

فراخنای زندگی

- ۱- پیش از تولد
- ۲- شیرخوارگی و نوپایی
- ۳- کودکی اولیه
- ۴- کودکی میانه
- ۵- نوجوانی
- ۶- بزرگسالی جوان
- ۷- میان سالی
- ۸- بزرگسالی بعدی

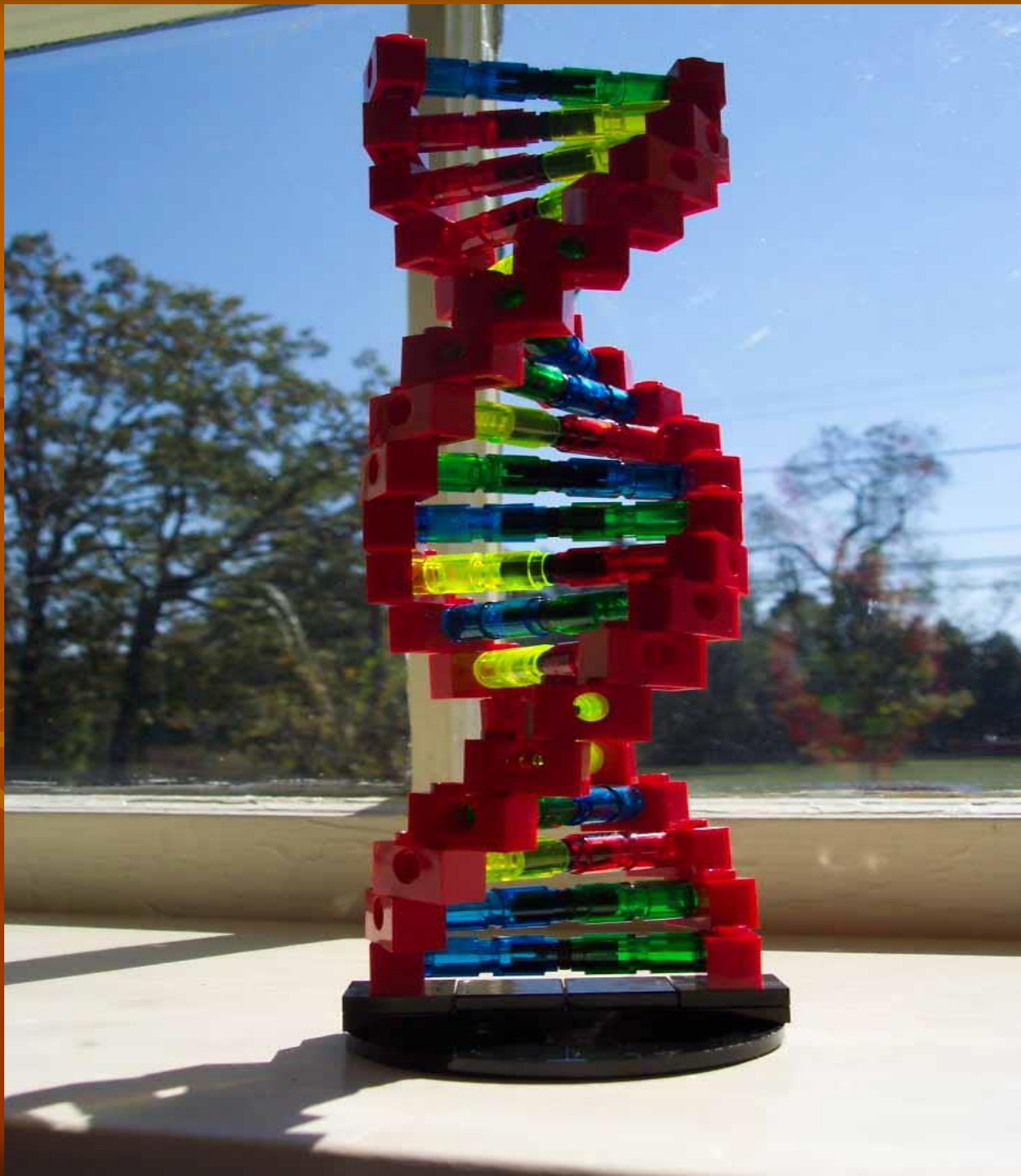
در هر مرحله رشد انتظارات اجتماعی خاص است.

■ در هر گروه فرهنگی مردم به آسانی یاد می گیرند که در هر مرحله از مراحل رشد و تکامل الگوی رفتار و مهارت های خاص را داشته باشند.

■ وراثت یا میراث شخص- کلیدی برای رشد و تکامل

وراثت: هم عوامل زیستی را در بر می گیرد که از والدین به سلولهای جنسی منتقل می شوند تا فرزند را تشکیل دهند.

■ تغییر پی درپی خصایص موجود زنده در طول حیات را عارض (فنوتیپ) نامند ژنها تعیین کننده وراثت هستند و هر ژن از مولکول DNA ساخته شده

ژن بارز و ژن مستور

هر ژن که صفت خاص خود را ظاهر سازد ژن غالب یا ژن بارز نامیده می شود. و ژنی که ضعیف بوده و نتوانسته است صفت خاص خود را در بچه ظاهر سازد ژن گیرنده یا ژن مغلوب یا ژن مستور می گویند.

■ بعضی از خصایص موروثی

■ بعضی از خصایص شخص که عمدتاً ارثی هستند عبارتند از :

۱- بلندی بدن

۲- نوع بدن

۳- جنسیت

۴- ساخت کلی ظاهر و سیما

۵- ساخت درونی

مساله علیت :

■ از همانندیهای موجود میان اشخاص می توان این نتیجه را گرفت که آن همانند ارثی هستند یا زمینه و ریشه ارثی دارند دو عامل موثر دیگر در رشد و تکامل عبارتند از :

۱- هوش

۲- جنس

۳- محیط

■ مهمترین سازمانها و نهادها اجتماعی موثر در رشد و تکامل رفتار انسان عبارتند از :

۱- خانواده

۲- مدرسه

۳- جامعه

۴- وسایل ارتباط جمعی

عوامل موثر در رشد تکامل

- ۱- بیماری و حوادث
- ۲- هیجاناتهای شدید
- ۳- زایمان پیش از زمان طبیعی
- ۴- هوای پاکیزه و آفتاب

■ از مهمترین عوامل موثر در رشد و تکامل وراثت و محیط هستند.

■ وراثت و محیط برای رشد و تکامل یکدیگر تعامل دارند و هر دو مهم هستند.

هدفهای کلی

■ آشنایی با چگونگی رشد و تکامل در دوران پیش از تولد.

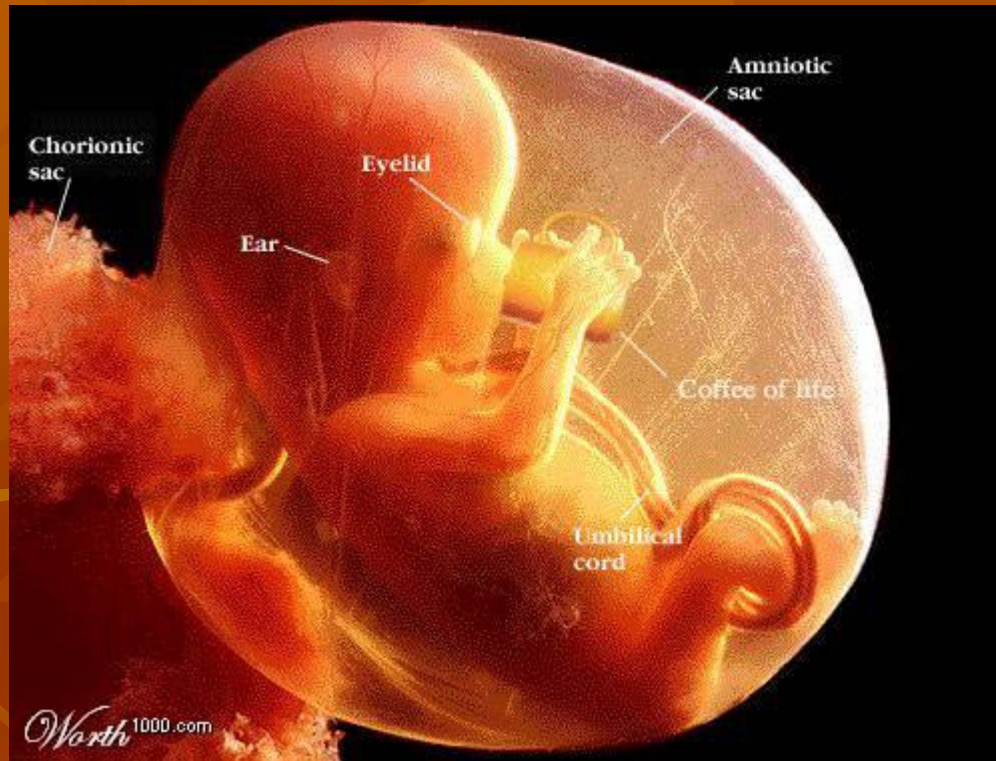
■ آشنایی با عوامل موثر در رشد و تکامل این دوران

■ مبانی الگوی رشد، آغاز زندگی

■ **نخستین مرحله زندگی:**

■ لحظه آغاز زندگی لحظه انعقاد نطفه در رحم است این دوره ۲۷۹ تا ۲۸۰ روز طول می کشد.

■ دو هفته اول آن را مرحله باروری یا مرحله نطفه ای میگویند و مهمترین فرآیند رشد و تکامل در طول این مرحله تقسیم سلول است.

■ شش هفته بعد از مرحله رویانی یا مرحله پیش جنینی
میگویند که با تفکیک و اختصاصی شدن سلول
مشخص می شود.

■ هفت ماه پایانی زندگی پیش از تولد را مرحله جنینی
گویند

عوامل موثر در رشد و تکامل پیش از تولد

- ۱- سن والدین
- ۲- غذا و تغذیه
- ۳- بیماری
- ۴- اعتیاد
- ۵- فشار و ضربه
- ۶- هیجان و فشار روانی
- ۷- RH
- ۸- اشعه X و رادیوم
- ۹- گرایش به مادری

عوامل موثر در گرایش والدینی

- ۱- آرزوی بچه داشتن
- ۲- حالت بدنی در دوران آبستنی
- ۳- حالت هیجانی در دوران آبستنی
- ۴- تجارب اولیه با کودکان
- ۵- گرایش و تجارب دوستان
- ۶- مفهوم کودک رویایی
- ۷- وضع اقتصادی خانواده
- ۸- سن والدین
- ۹- علائق و آرزوهای مادری
- ۱۰- وسایل ارتباط جمعی

■ تعداد جنین

تعداد جنین هنگام لقاح و بارور سازی تعیین می شود.
اگر در آن واحد یک تخم به چند بچه تقسیم شود که آنها
همجنس هستند و دوقلوهای همسان خوانده می شوند.
و اگر در آن واحد دو یا چند تخم بارور شود دوقلوهای
هم شکم خوانده می شوند

خصایص مشترک دوقلوها

۱- پس افتادگی رشد و تکامل

۳- رشد و تکامل عقلی

۵- رفتار اجتماعی

۲- رشد و تکامل بدنی

۴- تواناییهای خاص

۶- رشد و تکامل شخصیت

چگونگی تاثیر تولد در رشد و تکامل پس از تولد را
تحت تاثیر قرار می دهند.

۱- نوع تولد

۲- محیط پیش از تولد

۳- گرایش والدین

در گرایش والدینی نسبت به بچه پس از تولد او عوامل زیر موثرند:

۱- تجربه زایمان مادر

۲- وضع بدنی مادر پس از زایمان

۳- آمادگی برای والدینی

۵- سازشهای پس از تولد بچه

۷- نابهنجاری نوزاد

۴- انتظارات والدینی

۶- انتظارات والدین

۸- نگرانی زنده ماندن نوزاد

رشد و نمو بدني

هدف کلی:

آشنایی با رشد و نمو بدنی

(رشد سیستم عصبی)

- رشد سیستم عصبی، پیش از تولد و در سه تا چهار سالگی بسیار سریع تر است وزن مغز نوزاد در حدود ۳۵۰ گرم است و وزن مغز انسان بالغ از ۱۴۰۰ تا ۱۶۰۰ گرم متغیر است.

رشد عضلانی

■ افزایش وزن در هر سن نتیجه دو چیز است:

- ۱- فزونی چربی ۲- رشد و نمو عضلات، عضلات در تنظیم فعالیت‌های اعضای اصلی بدن مثل قلب و دستگاه گوارش و غدد نقش اصلی را دارد. عضلات از لحاظ طولی، عرضی و ضخامت رشد و نمو می کنند.

رشد و نمو استخوانی

- کودک هنگام تولد تقریباً دارای ۲۷۰ قطعه استخوان است که در آغاز بلوغ به ۳۵۰ می رسد. استخوان انسان بالغ ۲۰۶ قطعه است. در نخستین ماههای تولد استخوان نرم است

دندان های کودکی

■ کودک دو رشته دندان دارد: دندانهای شیری و دندانهای ثابت
تعداد دندانهای شیری ۲۰ و تعداد دندانهای ثابت ۳۲ است.

رشد نسبی اعضای بدن

■ رشد و نمو بدنی کودک تنها افزایش حجم بدن نیست
همه اعضای بدن در یک زمان به حد کمال رشد می
رسند در ۱۶ تا ۱۴ سالگی تمام قسمت‌های بدن به
صورت نهایی خود در می آیند.

رشد نسبی سر

- پس از تولد سر بچه با کندی به شکل نهایی خود در می آید در هنگام تولد طول سر بچه ۲۲ درصد طول تمام بدن است. از زمان تولد تا پایان مرحله بلوغ اندازه سر دو برابر می شود.

رشد نسبی صورت

■ استخوان بندی صورت از موقع تولد تا ۸ سالگی نسبت به استخوان سر بزرگتر می شود. در ۱۳ یا ۱۴ سالگی به صورت شکل نهائی خود می رسد.

رشد نسبی تنه :

■ تغییر شکل تنه نتیجه تغییراتی است که در استخوان بندی سینه و لگن خاصره پیدا می شود.

رشد نسبی دستها و پاها

- هنگام تولد پاهای نسبتاً کوتاه، دستهای بلند، کف دست و پا کوچکند کف دست و دست از تولد تا ۲ سالگی ۶۰ تا ۷۵ درصد رشد می کند.

تغییرات دستگاه تنفس

- ریه ها هنگام تولد کوچکند، سینه در ۱۲ تا ۱۳ سالگی به شکل نهایی خود می رسد. میزان تنفس از تولد تا دوران بلوغ به تدریج کاهش می یابد.

دستگاه گردش خون

■ قلب هنگام تولد در درون سینه اندکی بالاتر از محل معمولی و بیشتر به شکل افقی است.

دستگاه گوارش

■ در نوزاد آدمی معده لوله مانند و دارای ظرفیت کمی است معده ۳۰ گرم ظرفیت دارد. ظرفیت معده کودکان درسالهای دبستانی دو سوم اشخاص بالغ است.

بيماريها

بیماریهای متداول دوران کودکی

■ سرماخوردگی و سینه درد معمولی ترین بیماریها در تمام سالهای عمر است. سل، بیماریهای قلب، تب، رماتیسم و سرطان کمتر در دوران کودکی پیش می آیند.

بیماریهای خیالی

- ناراحتیهای خیالی در دوران نوجوانی بیش از کودکی پیش می آید. بیشتر ناراحتیهای بدنی مانند بی اشتهایی، بی اختیاری و نگهداری و کنترل ادرار و تنگی نفس نتیجه کیفیت رابطه بین کودک و والدین است.

رشد قد و افزایش وزن

■ رشد قد و افزایش بدن به موازات یکدیگر پیش می روند رشد قد از هنگام تولد تا مرحله بلوغ کمتر از افزایش وزن است.

افزایش وزن

■ وزن نوزادان هنگام تولد از ۳ تا ۴ کیلو است در ۴ ماهگی وزن نوزاد دو برابر و در پایان یک سالگی ۳ برابر می شود در طول سالهای دوم و سوم متوسط افزایش وزن ۵/۱ تا ۵/۲ کیلو است.

■ اندازه بدن

■ عواملی که کل اندازه بدن را تحت تاثیر خود دارند عبارتند از:

۱- آثار خانواده

۲- تغذیه

۳- اختلالات هیجانی و عاطفی

۴- جنس

۵- قومیت

۶- هوش

۷- وضع اجتماعی اقتصادی

۸- سلامتی و تندرستی

۹- کارکرد غدد درون ریز

۱۰- آثار پیش از تولد

اهداف کلی :

- آشنا شدن با چگونگی رشد و تکامل حسی - حرکتی انسان
- آشنا شدن با چگونگی رشد مهارتها
- آشنایی با عوامل موثر در رشد حرکتی

رشد و تکامل مسی - حرکتی

- نظریه های رشد و تکاملی ادراک :
- **نظریه اول:** دیدگاه اکولوژیک (بوم شناختی) گیبسون
- **عامل اساسی ادراک:** محیط یا محرکهای ثابت در محیط هستند.
- **نظریه ساخت گرای پیازه:** نوزاد دنیا را تنها با تنظیم محرکهای ثابت موجود در محیط درک نمی کند.

ادراک بینایی: حدود ۳ سالگی قدرت و وسعت بینائی و
تیز بینی کودک به میزان بزرگسالان می رسد .

■ از چه چیز می توان ترجیحات دیداری نوزادات را
دریافت؟ از مقدار زمان توجه نوزادان به رنگها

■ **ادراک شنوایی:** آستانه حسی نوزادان بالاتر از
بزرگسالان است یعنی محرک شنوایی نوزادان
باید بلندتر از محرک شنوایی بزرگسالان باشد.

ادراک بویایی: بچه ها پیش از تولد می توانند بو را بفهمند.

ادراک چشایی: بچه نوزاد نسبت به مزه شیرین حساس است و با شیرینی مک زدنش افزایش می یابد.

ادراک بساوایی: توانایی مهمی که در بچگی رشد می کند توانایی ترکیب اطلاعات دیداری با اطلاعات بساوایی است

ترتیب رشد و تکامل حرکتی

رشد حرکتی در ناحیه سر: هر نوزاد طبیعی پس از ۴ ماه می تواند چشمان خود را در جهات مختلف حرکت دهد.

رشد حرکتی در بازوان و دستها: تا زمانی که هماهنگی بین چشم و دست به وجود نیامده دست بردن ارادی به طرف چیزی و گرفتن آن ممکن نیست ۳ تا ۴ ماهگی کودک باید بین ۹ تا ۱۰ ماهگی به طور کامل به مدت ۱۰ دقیقه بنشیند.

■ رشد و تکامل در پاهای، از نظر زیست شناختی کودک از ۹ تا ۱۵ ماهگی آماده راه رفتن است.

مهارت‌های حرکتی:

■ همکاری عضلات کوچک موجب فراگرفتن مهارت‌ها می‌شود.

اهمیت تمرین:

- تمرین در فرا گرفتن مهارت بسیار مهم و اساسی است.

اهمیت تشویق :

- در مورد فرا گرفتن مهارتها کودک نه تنها به موقعیت و فرصت مناسب نیازمند است بلکه به تشویق نیز احتیاج دارد.

■ تفاوت‌های جنسی:

■ **دخت‌ران:** در مهارت‌هایی که مستلزم دقت است از پسران جلوترند.

■ **پسران:** در فعالیت‌هایی که نیاز به سرعت و قدرت است مهارت دارند.

■ این تفاوت در سن نوجوانی آشکار می شود.

مد متوسط مهارت‌های دست:

■ کودک در ۱۲ سالگی تقریباً تسلط کامل بر عضلات بازوان، شانه و مچ پیدا می کند.

چپ دستی و راست دستی :

■ کودک پس از ۶ سالگی مهارت‌های دستی را به آسانی و سرعت می‌تواند فراگیرد.

■ **عقیده متفاوت:** راست و چپ دستی موروثی است و چنانکه بخواهند آنرا به زور تغییر دهند به اختلالات عصبی به خصوص نقص گویایی منجر می‌شود.

■ شیوع و عمومیت راست دستی : بیش از ۹۵ درصد افراد راست دست هستند.

■ کودکان در کارهای اختیاری چپ دست و در کارهایی که آموزش و تاثیر اجتماعی محسوس است راست دست هستند .

■ برقراری تفوق دست:

در سال اول کودک نه چپ دست و نه راست دست است.

۳ تا ۵ سالگی از نظر چپ یا راست دستی سالهای مهمی است.

■ راست دستی و چپ دستی

- به هر حال راست دستی در طی قرون جاری جای خود را باز کرده و شیوه متداول گردیده است.
- راست دستی یک قرارداد فرهنگی - اجتماعی است.

■ تعبیر چپ دستی

- کودک از طریق یادگیری چپ دست و راست دست می شود و هیچگونه منشاء ارثی و فطری ندارد.

هدفهای کلی

- آشنایی با چگونگی رشد و تکامل شناختی
- آشنایی با کم و کیف رشد و تکامل گویایی
- آشنایی با اختلالات گویایی و علل پیدایش آنها

عوامل موثر در رشد و تکامل شناختی

- یادگیری و نضج
- رشد و تکامل آدمی: محصول تعامل مداوم نضج و یادگیری است.
- نقش مفاهیم: شناخت بر مفاهیم مبتنی است.
- مفاهیم داده های مستقیم حسی نیستند بلکه از بسط و ترکیب تجارب حسی ناپیوسته ناشی می شوند.

■ سخن گفتن :

■ منظور از ارتباط = مبادله افکار و احساسات

■ **زبان:** شامل هر وسیله ای که افکار و احساسات را به شکل نمادی و سمبولیک به یکدیگر مرتبط می کند تا معنایی را برساند.

آمار زبان یا گویایی کودک در سازگارهایی شخصیتی و اجتماعی او :

- ارضای نیازها و خواسته ها

- جلب توجه دیگران

- روابط اجتماعی

- ارزشیابیهای اجتماعی

- ارزشیابیهای شخصی

■ معیارهای سخن گوینا

■ کودك الفاظ را طوری تلفظ كند كه برای عموم قابل فهم باشد.

■ کودك باید معنای لغات را بداند و آنها را با اصل اشیا مربوط كند.

■ **مقدمات سخن گوئی**

■ **کودک بین ۱۲ تا ۱۴ ماهگی اولین لغت را به زبان می آورد.**

■ **شیوه های پیش از تکلم:**

■ **گریه و فریاد**

■ **ادای صداهای نامشخص**

■ **اشارات**

■ یادگیری سخن گفتن:

■ سخن از همکاری لب، زبان و عضلات گلو به وجود می آید.

■ عواملی که سبب دیر لب باز کردن کودک می شود:

■ چنانچه موقعیت برای سخن گفتن کودک وجود نداشته باشد.

■ نقص عقلی

■ ارتباط معانی :

■ آمادگی برای تقلید: پایان سال اول زندگی .

■ در هفته ۴۰ زندگی بچه می کوشد از کلماتی که مادرش به کار می برد تقلید کند.

■ انگیزش:

■ کودک خردسال بنا به احتیاجاتش می آموزد که چگونه صحبت کند.

■ امور مهم در رشد و تکامل گویایی:

■ فهمیدن سخنان دیگران

■ قدرت ساختن لغات

■ مربوط کردن لغات و جمله سازی

■ تلفظ

■ لغات سازی

■ لغات عمومی: در هر سن لغات عمومی بیشتر از لغات اختصاصی است زیرا بیشتر مورد نیازمند.

■ لغات اختصاصی

■ لغات عمومی : ابتدا اسامی اشیاء اشخاص، افعال، صفات، حروف اضافه ضمائر می باشد.

■ لغات اختصاصی :

الف) لغات مودبانه

ب) نام رنگها

ج) لغات شمارشی

د) زمان : ۶ تا ۸ سالگی

هـ) پول

و) زبان سری

■ جمله سازی:

جملات تک جمله ای از ۱۲ تا ۱۸ ماهگی رایجند.
در ۲ سالگی کودک چند کلمه را با هم ترکیب می کند ولی
جملات هنوز ناقص اند.

در ۴ سالگی = جملات تقریباً کامل و صحیح

در ۵ سالگی = جملات کاملاً صحیح

در ۶ سالگی = انواع گوناگون جمله

تا ۱۰ سالگی = بر طول جملات افزوده می شود.

■ تلفظ : در تلفظ نیز بین کودکان تفاوت های فردی وجود دارد.

■ تفاوت دستگاه صوتی بین کودکان

■ علت اصلی تفاوت راهنمایی بزرگسالان است.

■ اصول یادگیری زبان :

■ آمادگی بدن = توانایی تکلم به نضج مکانیسم های گفتار بستگی دارد.

■ آمادگی ذهنی = در ۱۲ و ۱۸ ماهگی پیدا می شود.

■ سر مشق خوب برای تقلید

■ فرصت های تمرین

■ انگیزش

اختلالات گویایی

■ **فصلر نقص در گویایی**

■ هرچه مدت وجود نقص طولانی تر شود- برطرف کردن آن مشکلتتر است.

■ اختلالات گویایی پیوسته نقش مزاحمی در سازگاری اجتماعی را دارد.

■ **علل نقص**

■ به ندرت ارثی

■ دندانهای نامنظم سقف و لبها و آرواره

■ شنوایی ناقص و ضعیف

انواع اختلالات گویایی

■ له کردن کلمات

الف) حرکت نکردن لب و زبان و یا آرواره

ب) عدم تکامل عضلات زبان

ج) یک علت عاطفی مانند ترس

د) عجله کردن در بیان مطلب

■ **لکنت زبان:** کسی که در گفتن کلمات مکث کند یا آنها را تکرار کند .

تقریباً همه کودکان بین ۵/۲ تا ۵/۳ سالگی مبتلا به لکنت زبان می باشند.

■ لکنت

پیش از دوران تحصیل = نتیجه ناهماهنگی سرعت فکر و سخن

در آغاز تحصیل = نتیجه دشواری سازگار شدن با محیط
علل لکنت

دارای منشاء ارثی است

تبدیل چپ دستی به راست دستی
دارای یک منشاء روانی و محصول فشار محیط
است.

هدفهای کلی

- آشنایی با چگونگی رشد و تکامل هیجانی و عاطفی
- آشنایی با الگوهای عاطفی کودکان
- آشنایی با عوامل موثر در رشد و تکامل هیجانی و عاطفی

رشد و تکامل هیجانی و عاطفی

■ رشد عاطفی:

ضررهای عواطف در رشد جسمانی کودک
سبب خرابی دستگاه گوارش و بی خوابی می شوند.
از میان ناراحتیهای عاطفی تاثیری که نقصان محبت در رشد
عواطف دارد از همه نمایانترست.

الگوی رشد و تکامل عاطفی

- توانایی ذاتی عواطف
- رشد و تکامل نیز نتیجه نضج و یادگیری است و نه معلول یکی به تنهایی.
- یک عامل مهم که نوع و درجه عواطف بچه ها را تعیین می کند تقلید است

■ کار غدد داخلی نقش مهمی در عواطف دارد در جانورانی که کرتکس آنها را برداشته اند یک حالت آرامش دیده می شود. بچه ای که در رشد عقلانی جلوتر از همسالان خود باشد از چیزهایی میترسد که بچه های همسالش تا یکی ۲ سال بعد نمی ترسند ترس از یک طرف با فعالیت غدد داخلی و از طرف دیگر با رشد عقلانی رابطه نزدیک دارد.

خصایص حالات عاطفی کودک

- ۱- عواطف طفل زودگذرند
- ۲- درجه شدت و ضعف نمی شناسد.
- ۳- ناپایدارند.
- ۴- فراوانند.
- ۵- متفاوتند.
- ۶- عواطف کودکان را می توان با علائم رفتار تشخیص داد.
- ۷- نیروی عواطف تغییر می یابد.
- ۸- شیوه های تعبیر و بیان عواطف تغییر می یابند.

الگوهای عاطفی مشترک و
همگانی کودکان

ترس : تا آنجا که باعث اجتناب از خطر باشد و شدتش از حد معینی نگذرد برای زندگی طفل سودمند است.

منشاء ترس : بیشتر ترس ها اکتسابی است.

- ارتباط مستقیم بین ترس و محرک آن
- تقلید از دیگران
- تجارب ناگوار خود کودک

■ **خصایص محرک های ترس آور :**

■ یک خصیصه مهم محرک های ترس آور ظهور ناگهانی و غیر منتظره است.

■ تازگی و بیگانگی محرک

■ **کودکان از چه چیزهایی می ترسند؟**

■ ترس کودک به عوامل زیادی بستگی دارد؟

■ سن کودک

■ تجارب گذشته

■ درجه رشد فکری

اثر وضع کودک

- اینکه کودک در مقابل یک محرک ترس چگونه پاسخ دهد بستگی دارد به :
- وضع بدنی کودک
- هوش کودک
- کودکانی که به وسیله ترساندن تنبیه شده اند بیش از بقیه می ترسند.
- ترس کودکان مرفه بیش از کودکان فقیر است.
- وضع فیزیولوژیک و پسیکولوژیک (دوران شناختی) کودک.
- جنس کودک

■ نگرانی :

■ یک نوع ترس خیالی که با محرک های موجود در محیط رابطه مستقیم ندارد.

■ ترس های بزرگسالان بیشتر نگرانی است و ترس نیست.

■ نگرانیهای عمومی

- بعضی علل مشترک نگرانی های کودکان سنین مختلف :
- مسائل خانوادگی
- امور مربوط به مدرسه
- دلواپسی و یا اضطراب
- نگرانی مکرر و شدید = تبدیل به دلواپسی و اضطراب

دلواپسی : فقط نتیجه آشفتگی های درونی است و
هیچ علت خارجی ندارد. (دختران بیشتر از
پسران است)

خشم

- بین ترس و خشم رابطه نزدیکی وجود دارد .
- بروز خشم در بچگی بیش از ترس تکرار می شود .
- محرک های خشم
- روی هم رفته برای خشم کودکان خردسال یک عامل مشترک وجود دارد که آن اجبار است

پاسخهای خشم:

- آنی و بدون فکر = بیشتر از اطفالی سر می زند که والدینشان رفتار منظم و منضبط نداند.
- منع شده
- بین ۲ تا ۴ سالگی خشم به انتها درجه خود می رسد.

■ حسد : یک پاسخ هنجار و یا عادی عاطفی که در نتیجه از دست دادن دوستی کسی یا احتمال و تصور آن ظاهر می شود.

■ حسد: همیشه متوجه اشخاص است.

■ حسد غالباً با ترس و خشم و می آمیزد.

■ محرک و حسادت اطفال پدر و مادر یا کسی است که از او مواظبت می کند.

■ لذت و خوشی

■ یک عاطفه + است

■ محرک های خوشی بر حسب سن کودکان متفاوت است.

■ از آشکارترین پاسخهای خوشی خنده و تبسم است.

■ در مورد اطفال خردسال عواطف مطبوع نتیجه تندرستی کامل است.

■ **محبت :** یک واکنش عاطفی که هدفش ممکن است مردم یا اشیاء باشند.

■ اینکه طفل چه اشخاص و چه چیزهایی را دوست دارد به تجربه و یادگیری بستگی دارد.

■ کنجکاوی :

■ سن پرسش از ۳ سالگی آغاز می شود و در حدود ۶ سالگی وقتی که کودک به مدرسه رفت تعلیم و تربیت رسمی آغاز می شود.

عوامل موثر در عواطف

■ عواملی که کودکان را برای ناراحتیهای عاطفی فراهم می کند.

۱- خستگی

۲- ناتندرستی و فقر بهداشتی

۳- موقع روز

۴- هوش

۵- محیط اجتماعی

۶- روابط خانوادگی

خلاصه فصل نهم

اهداف کلی:

- آشنایی با چگونگی رشد و تکامل اجتماعی
- آشنایی با چگونگی سازگاری اجتماعی و مشکلات اجتماعی آن

رشد و تکامل اجتماعی و مسائل سازگاری اجتماعی

■ **رشد اجتماعی:** یعنی فرد با معیارهای گروه،
خلقیات و سنتها، همنوایی کند .

■ **فرآیند های اجتماعی شدن**

■ یادگیری رفتار به شیوه های اجتماعی مصوب و مورد
تائید

■ ایفای نقشهای اجتماعی تایید شده

■ رشد و گسترش گرایشهای اجتماعی

■ اشخاص جمع گرا ⇐ از بودن با مردم لذت می برند .

■ اشخاص غیراجتماعی ⇐ رفتار آنها موفقیت در فرآیند اجتماعی شدن را منعکس نمی کند.

■ اشخاص جامعه ستیز ⇐ اشخاص غیر اجتماعی که به انتظارات جامعه آگاهند ولی به سبب گرایشهای ستیزانه به آن توجه نمی کنند.

نقوذ گروه اجتماعی در رشد اجتماعی

- بزرگترین نقش در رشد اجتماعی کودک ⇐ خانواده
- کودک به کمک همسالان مهمترین مرحله زندگی که رها شدن از سلطه والدین است را آغاز می کند .

الگوی رشد و تکامل اجتماعی:

۳ سالگی ⇐ علاقه به بازیهای گروهی

۴ سالگی ⇐ آگاهی از عقاید دیگران و خودنمایی

از ۶ تا ۱۲ سالگی ⇐ بر مراودات اجتماعی و تعداد اعضای گروه افزوده می شود.

واکنش های طفل نسبت به اطفال دیگر

- در ۵ یا ۶ ماهگی ⇐ لبخند طفل به اطفال دیگر
- ۸ ماهگی ⇐ طفل رابطه ای با بچه های دیگر ندارد.
- ۹-۱۳ ماهگی ⇐ تماس بدنی و تقلید از اطفال دیگر
- ۱۳-۱۸ ماهگی ⇐ علاقه بچه از اسباب بازی به هم بازی منتقل می شود.
- از نیمه دو سال دوم ⇐ کم کم با بچه ها هماهنگ می شود.

شکلهای نخست رفتار اجتماعی

۱- شرم و کم رویی

2- رقابت و همکاری

روابط کودکی با بزرگسالان

■ تا قبل سه سال کودک کاملاً به بزرگسالان متکی است ولی بعد از این می کوشد تا مستقل باشد.

روابط کودکی با کودکان دیگر

- بازی موازی ⇐ بازی بچه ها پیش از دو سال ⇐ تنها ارتباط بچه ها با بچه های دیگر اینکه ایستاده آنها را تماشا کند، ⇐ جنبه انفرادی
- سن ۳ تا ۴ سالگی ⇐ افزایش بازیهای گروهی

رفتار منفی

- کودک نتواند بین احتیاجات خود و دیگران تلفیقی ایجاد کند ⇐ کج خلقی و لجبازی ⇐ فرد یاغی .
- در رفتار منفی تمام مشخصات دوره خردسالی مانند. (ناسازگاری و خودخواهی) دیده می شود.
- رفتار منفی ⇐ نخستین بار در ۱۸ ماهگی ⇐ در ۳ سالگی به انتها درجه خود می رسد.

خشونت: aggression

- هنگامی از کودک سر می زند که امیال و نقشه های او به موانع برخورد کند.
- توبیخ کودک نه تنها این اعمال را کاهش نمی دهد بلکه بر شدت آن می افزاید.

فصایص روانشناختی کودکان فشن

۱- خشونت به صورت حملات بدنی
شدت خشونت:
حوالی سال ۳

۲- بدخلقی

۳- عدم مراوده با دیگران

۴- گفتن کنایه های نیشدار

■ **نزاع:** وقتی بین دو کودک رخ می دهد که یکی ساخته های دیگری را خراب کند یا به خود او حمله کند.

■ **رقابت :** محرک رقابت ⇐ شخص دیگری است ⇐ از مظاهر رفتار اجتماعی است.

■ از عمومی ترین اشکال رقابت در میان کودکان ⇐ خود ستایی و لاف زدن .

رفتار جاه طلبانه :

- دختران دارای رفتار جاه طلبانه بیشتری می باشند.
- **خودخواهی:** خودخواهی کودکان به عواملی چون :
وضع مالی ، شماره اولاد، خانواده و سن کودک
ارتباط دارد.
- یگانه فرزندها خودخواه ترین کودکان هستند.

تصویب و تأیید اجتماعی:

- همدردی مشکلی از رفتار اجتماعی که در آن کودک حالات عاطفی دیگری را درک کرده و از آن متأثر می شود.
- تفاوت‌های فردی در هر سنی در میزان همدردی کودک دخالت دارد.

■ رفتار اجتماعی در دوران کودکی بعدی:

- چون کودک در آیندوره (دوره مدرسه) علاقه شدیدی به زندگی گروهی و دسته بندی گروهها دارد مرحله مذکور $\Leftarrow$ سن دسته بندی نام دارد.
- تمایل شدید کودکان به استقلال $\Leftarrow$ به وجود آمدن دسته ها.
- از مهمترین وجوه رفتار اجتماعی دوره دسته بندی $\Leftarrow$ تاثیر پذیری نسبت به رضایت و عدم رضایت دوستان

سه نوع رقابت :

- رقابت میان اعضای یک دسته
- رقابت میان دسته ها
- کشمکش بین دسته ها و تشکیلات

■ بینش اجتماعی

- عبارت از اینکه فرد بتواند خود را به جای دیگران بگذارد و از دریچه چشم آنان به امور نگاه کند.
- بینش اجتماعی نتیجه رشد ذهنی و کسب تجارب اجتماعی می باشد.
- غرور و تبعیض اجتماعی $\Rightarrow$ یک رفتار غیر اجتماعی است.
- کودک می پندارد که کودکان خارج از گروه آنها اهمیت ندارند.

■ تبعیض اجتماعی زاده تعصب است.

■ جدایی پسر و دختر :

■ از اوایل کودکی تا کلاس اول و دوم دبستان پسران و دختران مانند دو همسن بدون احساس اختلاف با هم معاشرت می کنند اما بعد از آن فاصله ای بین آن دو ایجاد می شود.

■ ضدیت دو جنس در این دوره معلول عوامل فرهنگی، افکار و عقاید اجتماعی، و عوامل محیطی است.

■ ارزشیابی آثار «دسته بندی» یا در گروه بندی

■ کودک تحت تاثیر دسته ها از یک موجود منفرد به یک موجود اجتماعی در می آید.

■ **مدرسه:** آموزش آئین شهروندی **دسته ها:** آموزش آئین دموکراسی

سازگاری اجتماعی :

- کودکی که در فراگرفتن آداب پسندیده اجتماع می کوشد، در جامعه پذیرفته می شود و مقام و منزلتی پیدا می کند.

الگوهای فرهنگی

- فرهنگ هر جامعه تنظیم کننده (رگلاتور) رفتار اعضای آن جامعه است.

انتخاب همنشین

- در یکی دو سال اول زندگی بزرگسالان بهترین همنشین کودک هستند.
- هم نیازهایش را برآورده می کنند و هم بهترین همبازی کودک هستند

سالهای نخست زندگی

- از ۴ سالگی وجود دوستان اهمیت فراوان دارد.

کودک در مدرسه

- دوران دوم کودکی
- کودک خردسال در انتخاب دوست توجهی به وضع مالی، نژاد و دین کودک ندارد.

■ همبازیهای خیالی:

- سن معمول برای انتخاب همبازیهای خیالی بین ۳-۴ سالگی
- کودکان باهوش و دختران بیشتر به بازی با همبازیهای خیالی می پردازند.

■ پایداری دوستی

■ کودک از ۵ سالگی تا بلوغ در پایداری دوستی مردود و دو دل است.

■ دوستی کودکان دارای ۳ سطح است.

■ دوستان، کودکان دیگرند که کودک غالباً با آنها بازی می کند.

■ علاقه مندی به کسی که به کودک نیاز دارد.

■ فرد با اشخاصی دوست می شود که تمایلات و ارزشهای مشترک با آنها دارد. نوجوانان

■ رهبری: رابطه کودکان در هر سنی ندرتاً بر اساس برابری دستور است یک فرد به عنوان رهبر بر دیگران تفوق دارد. کودک رهبر از خود بسیار مطمئن است.

■ رهبری یک قابلیت فطری نیست بلکه در طول زمان تکوین می یابد.

■ از خصوصیات کودکی رهبر: از بی طرفی و انصاف

■ احساس مسئولیت در برابر جمع

خلاصه فصل دهم

اهداف کلی :

آشنایی با چگونگی رشد شناختی (ذهنی)
آشنایی با چگونگی تشکیل مفاهیم در کودکان
آشنایی با عوامل موثر در رشد ذهنی و تشکیل مفاهیم .

رشد و تکامل عقلی (ذهنی) یا شناختی:

■ رشد و تکامل عقلی یا شناختی کلاً به دو صورت ظاهر می شود.

■ **الف:** گام اول که کودک مفاهیم را در می یابد و به آنها پاسخ می دهد. بدون اینکه خود بتواند به دقت آنها را به کار ببرد.

■ **ب: مرحله تکامل یافته:** کودک علاوه بر درک مفاهیم .

خود نیز می تواند آنها را درست و دقیق به کار برد.

■ قسمت عمده رفتار آدمی از یادگیری سرچشمه میگیرد.

مفاهیم کودکان

■ مفاهیم هر فرد به تجارب قلبی او بستگی دارد.

■ چگونگی رشد و گسترش مفاهیم

■ ابتدا $\Leftarrow$ اکتشاف حسی $\Leftarrow$ رشد و هماهنگی
عضلات (لمس و دستکاری $\Leftarrow$ جمله سازی و

پرسش

■ همبستگی که بین رشد و تکامل مفاهیم و تجربه وجود دارد از همبستگی بین هوش و رشد مفاهیم بیشتر است.

■ **خصوصیات مفاهیم کودکان :**

■ تفاوت مفاهیم کودکان با بزرگسالان از حیث درجات است نه از حیث نوع .

علل مفاهیم نادرست

- اطلاعات غلطی که کودک از زبان کسی شنیده است یا جائی خوانده
- عقاید خلافی که از نسبهای گذشته به کودک رسیده
- محدودیت کودک درباره فهم و نداشتن لغات کافی.
- استدلال غلط کودک
- تخیلات قوی به شکل خیالی یا رویای بیدار.
- تجربه محدود

■ گوناگونی خطاهای مفاهیم

■ هر قدر موضوعی بیشتر جنبه درونی داشته

باشد بیشتر تحت تاثیر امیال شخصی است

⇐ ادراک غلط

برخی از مفاهیم مشترک کودکان :

- ۱- مفاهیم زندگی
- ۲- مفاهیم علت و معلول
- ۳- مفاهیم مربوط به مکان یا فضا
- ۴- مفاهیم وزن
- ۵- مفاهیم عدد
- ۶- مفاهیم پول
- ۷- مفاهیم زمان
- ۸- مفاهیمی مربوط به خویشتن

مفاهیمی از زندگی :

از خصوصیات برجسته ذهن کودک ⇐ جان گرایی
(همزاد گرایی) یا آنی میسم ، می باشد ⇐ به
معنای روح دادن و جان دادن به موجودات
بیروح است .

پیاژه در مرحله آنی میسم کودک در ۴ مرحله متوالی

از ۴ تا ۶ سالگی : هرچیز که اثری از خودشان دهد حتی اگر ساکن باشد.

از ۶ تا ۷ سالگی: هر چیزی که حرکت داشته باشد مانند دوچرخه، آفتاب

از ۸ تا ۱۰ سالگی : حیات مختص مختص چیزهایی که خود حرکت دارند
نه حرکت از بیرون بر آنها وارد شود مانند خورشید و باد.

در این مرحله کودک حیات را مختص گیاهان و جانوران می داند.

کودکان در رشد مفاهیم خویشتن در مفهوم مشخص می سازد.

خود پنداری : از تجارب خارجی و اصطکاک با دیگران سرچشمه می گیرد.

بعد از مدرسه رفتن ایجاد می شود و جنبه درونی دارد.

رشد و تکامل خود پنداری

عمل خود پنداری از ۴ یا ۵ ماهگی در کودک آغاز می شود.

خود آگاهی به صورت زم در ماه ششم ۶ از طفل دیده می شود.

■ مولفه های همگانی و مشترک خود آگاهی

- ۱- تفاوت های جنسی $\Leftarrow$ در سن ۳ یا ۴ سالگی
- ۲- نقش های جنسی
- ۳- تفاوت های نژادی $\Leftarrow$ در حدود ۴ سالگی
- ۴- تفاوت های طبقات اجتماعی $\Leftarrow$ از سن پیش دبستانی

■ **مفاهیم اجتماعی :** از درک اجتماعی به وجد می آید.

■ درک اجتماعی نتیجه $\Leftarrow$ مشاهده رفتار و حالات عاطفی و صداهاى اشخاص است.

■ **مفاهیم زیبایی:** زشتی و زیبایی در نظر شخص به نوع نزاعیهائی بستگی دارد که آن شخص در ذهن خود درباره آن برقرار کرده است.

■ مفاهیم خنده دار

- تجارب گذشته شخص به نحوه ارتباط آن با تجارب و وضع عاطفی شخص در لحظه ای که با وضع و موقعیت خنده دارد روبروست، و حالت مزاجی او، همگی واکنش کودک و نوع ادراک او از خنده دار تاثیر دارند.

خلاصه فصل یازدهم

■ هدفهای کلی :

- ۱- آشنا شدن با آثار بدنی دوران شناختی بازی برای کودکان
- ۲- رشد و تکامل بازی و خلاقیت

بازی :

وجه مشترک بازیها

- ۱- همراه بودن با حرکت
- ۲- احساس آزادی در انتخاب و ادامه
- ۳- لذت بخش بودن
- ۴- هدف مادی نداشتن

■ بازیهای کودکان

- فعال یا پویا
- منفصل یا ایستا

■ نظریات بازی

■ **گروس** : ارزش انطباقی بازی

■ **گروس** : اولین نظریه پرداز درباره بازی

■ کودک ابتدا با بازی‌هایی که به رشد تکامل مهارت‌های

حسی و حرکتی آنها می انجامد می پردازد

■ سپس بازهائی که روابط اجتماعی آنها را تسریع می کند.

■ **فروید :** بازی وسیله ای برای کامروایی است .

■ **اریکسن: بازی** به عنوان درمان کودک ضمن بازی می تواند افکار، خواسته هایش را منعکس کند. و درمانگر می تواند با توجه به کیفیت بازی کودک مسائل او را دریابد.

■ **پیاژه :** بازی چون درون سازی و تحکیم

■ **مرحله حرکتی :** بازهائی که با فعالیت بدنی رضایت بخش همراه است.

■ **مرحله پیش عملیاتی :** به تدریج بازیها از تحمیلی و نمادی سمبولیک منتقل می شود.

■ **رانهودی :** هماهنگ با زمان ورود به مدرسه.

■ بهره های بازی :

■ **خصایص کودکان :**

■ بازی کودکان تحت تاثیر سنت است.

■ بازی از الگوی قابل پیش بینی رشد و تکامل پیروی می کند.

■ ۴ مرحله بازی کودکان

■ ۱- مرحله کاوشی: تا حدود ۳ سالگی

■ ۲- مرحله اسباب بازی از ۱ سالگی شروع تا ۵ و ۶ سالگی به اوج می رسد.

■ ۳- مرحله بازی حرکتی و نمایشی: بازی های ورزشی و جمعی

■ ۴- مرحله بازی رویایی : حدود بلوغ

- بازی در دوران کودکی از غیر رسمی به رسمی تعبیر می یابد.
- بازی نونهالان $\Leftarrow$ غیر رسمی
- بازی در دوران « سن دسته» یا سن بازیهای جمعی رسمی می شود.

■ رشد و خلاقیت در کودکان :

- از شرایط ضروری ارتقای فرد و جامعه در عصر حاضر $\Leftarrow$ خلاقیت

- **خلاقیت:** ویژگی تازگی و تفاوت یا اختلاف با موجود
- بین (IQ) حدود ۱۱۰ و خلاقیت همبستگی + وجود دارد.

■ **خلاقیت متضمن ۳ عمل :**

■ **سیالی :** توانایی نهادی کردن تجربه ها، توانایی بیان معنا به چندین معنا و مفهوم

■ **انعطاف پذیری :** یا نرمش یا تغییر « مجموعه ذهنی »

■ **ابتکار:** باتوانایی مطرح ساختن راه حلها یا مفاهیم بی نظیروتازه

■ آزمونهاى خلاقیت

■ کلامی

■ دیداری یا معبرى

■ رشد و تکامل خلاقیت :

■ ابتکارات یا تولیدات خلاق در سن ۳۰ یا ۴۰ به اوج می
رسند و بعد از آن حالت فلا پیدا شده و به تدریج
کاهش می یابد.

■ اریکسون: میانسالی را «سن بحران» می نامد.

■ عواملی که رشد خلاقیت را تسریع می کند

■ وقت

■ خلوت و تنهایی و دور بودن از فشار اجتماعی

■ ترغیب و تشویق ⇐ انتقاد مانع از خلاقیت

■ مواد ⇐ مانند کاغذ و خمیر در تحریک خلاقیت نقش دارد.

■ روابط غیر انحصاری والدین - کودک

■ جلوه های خلاقیت در کودکان

- جاندار پنداری
- بازی سازنده
- دوستان خیالی
- رویای بیداری (خیال پردازی)
- دروغهای مصلحت آمیز
- شوخی سازی دو جنبه دارد
- توانایی ادراک شوخی
- توانایی تولید شوخی
- داستان گوئی
- مفهوم خود آرمانی

خلاصه فصل دوازدهم

هدفهای کلی

- ۱- آشنایی با چگونگی رشد و تکامل اخلاقی
- ۲- آشنایی با اصول اخلاقی

■ رشد و تکامل اخلاق در انسان

■ قرن ۲۱ قرن اخلاق

■ در صورتی انسان از زندگی سالم و رضایت بخش برخوردار شد که ابعاد یا جنبه های سه گانه رفتار یعنی جنبه شناختی - روانی - حرکتی و عاطفی با هم رشد کنند.

- بعضی روانشناسان مظهر عمده اخلاق را انضباط می دانند
- روانشناسی جدید عنوان رفتار اخلاقی و رشد آن با ۳ اصطلاح، رفتار اخلاقی، رفتار غیر اخلاقی، رفتار ضد اخلاقی مطرح می شود.

■ رشد و تکامل اخلاقی دارای ۲ جنبه است.

۱- ذهنی

۲- تکانشی

■ روشهای یادگیری رفتار اخلاقی :

■ یادگیری آزمایش و لغزش

■ آموزش مستقیم

■ همانند سازی

■ الگو چگونگی رشد اخلاقی

■ رشد اخلاقی به رشد ذهنی بستگی دارد.

۱- نظریه پیاژه درباره پگونگی رشد اخلاق :

■ اخلاق دگر پیروی یا اخلاق « فشار »

■ اخلاق خود پیروی یا اخلاق تعاون ⇐ با انعطاف پذیری .

۲- نظریه سلمان و نقش گیری با ایفای نقش در ۵ مرحله

■ مرحله صفر ۴ تا ۶ سالگی

■ مرحله اول ۶ تا ۸ سالگی

■ مرحله دوم ۸ تا ۱۰ سالگی

■ مرحله سوم ۱۰ تا ۱۲ سالگی

■ مرحله چهارم که دوران نوجوانی را در بر می گیرد.

۳- نظریه گلبرگی

از مطالعات ۲۰ ساله اش نتیجه گرفت که سطوح استدلال اخلاقی یا شناختی بستگی به ۳ سطح دارند.

۱- سطح اخلاقی پیش عرفی با پیش قراردادی (از ۴ تا ۱۰ سالگی)

سطح پیش عرضی ۲ مرحله سطح تابعیت

۱- جهت گیری به سوی تنبیه یا اطاعت $\Leftarrow$ پیروی محض

۲- مرحله غایت ابرازی و مبادله $\Leftarrow$ یا فرد گرایی و غایت کودک به پاداش عملش می اندیشد.

2- سطح اخلاقی عرفی یا قراردادی : از ۱۰ تا ۱۳ سالگی

دو مرحله سطح عرفی
مرحله هنجارهای اجتماعی یا قاعده طلایی «آنچه
برای خود نمی پسندی برای دیگران نیز میسند»
مرحله نظام اجتماعی وجدان

3- سطح اخلاق پس عرفی یا پس قراردادی: از ۱۳ سالگی به بعد

- سطح اخلاق کاملاً درونی است.
- مراحل اخلاق پس عرفی
- حقوق اجتماعی در برابر حقوق فرد
- مرحله اصول اخلاقی همگانی

۴- نظریه یادگیری اجتماعی

■ نظریه یادگیری اجتماعی چـرائی و چگونگی رفتار را با پدیده های: تقویت، تنبیه، تقلید با مشاهده، و الگوگیری توجیه می کند.

■ **مراحل رشد و تکامل اخلاقی :**

■ مرحله رشد رفتار اخلاقی

■ مرحله رشد مفاهیم اخلاقی

انضباط :

- انضباط مشتق شده از مرید به معنای اطاعت ارادی از یک رهبر است.
- انضباط = روش جامعه در آموزش رفتار اخلاقی مصوب به کودک است.
- گرایشهای اجتماعی نسبت به انضباط
- انضباط همیشه اساس رشد و تکامل کودک تلقی می شود.

■ انضباط :

■ انضباط : مترادف آموزش و پرورش یا ترتیب و مشاوره انضباط شخصی یا کنترل شخصی.

■ انضباط: روی رشد درونی فرد تاکید می کند.

■ انضباط: مترادف تنبیه کنترل از سوی قدرت خارجی.

■ اصول انضباط :

■ قواعد و مقررات

■ تنبیه : سه نقش مهم در رشد اخلاقی کودکان

■ نقش محدود کننده

■ نقش ترتیبی

■ نقش انگیزش

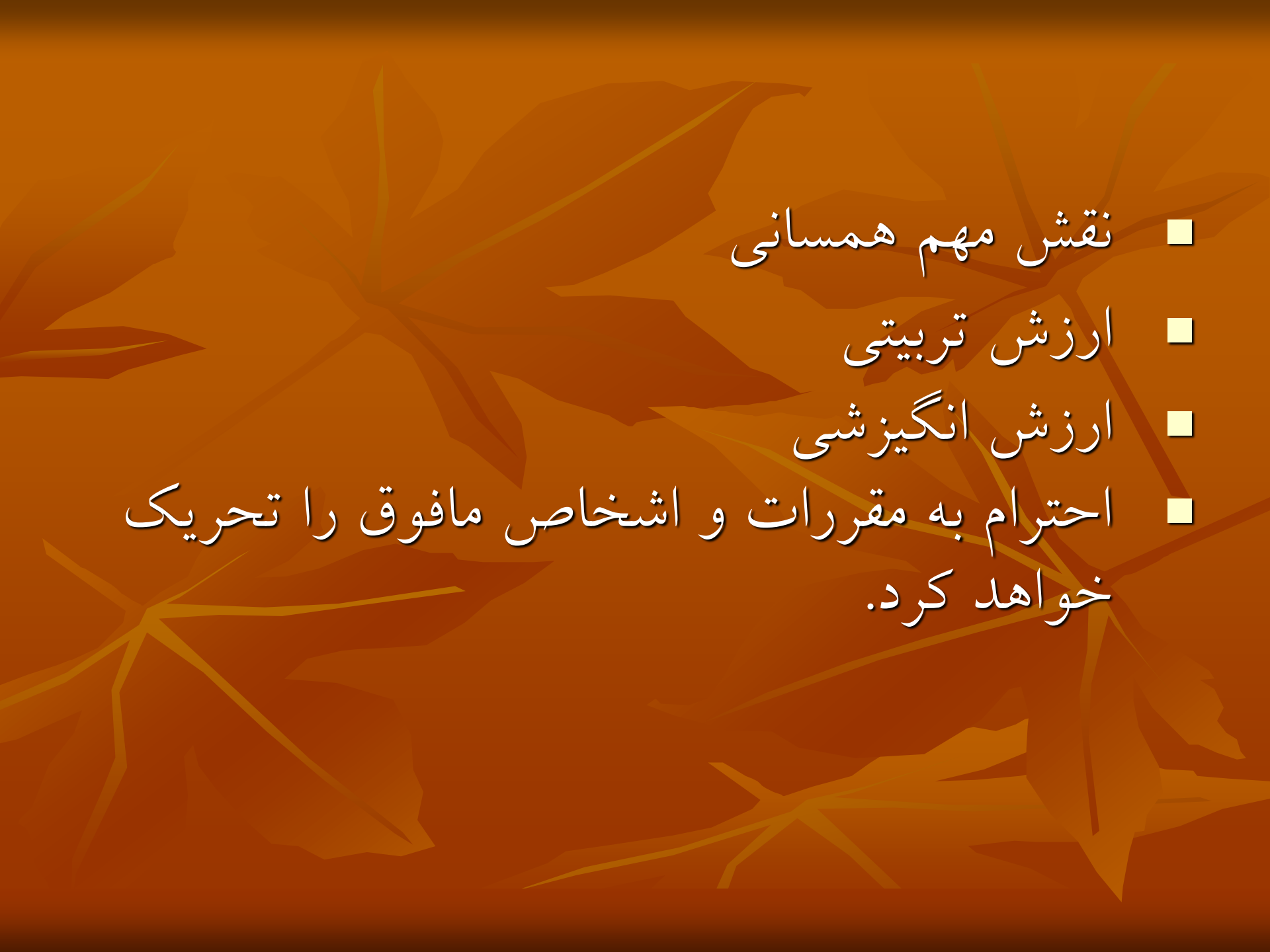
■ پاداش برای پیشرفت و موفقیت پرداخت می شود در ۳ نقش مهم در رشد اخلاقی

■ نقش ترتیبی

■ انگیزش

■ تقویت رفتاری که جامعه تائیدش می کند.

■ همسانی

■ نقش مهم همسانی

■ ارزش تربیتی

■ ارزش انگیزشی

■ احترام به مقررات و اشخاص مافوق را تحریک خواهد کرد.

فنون انضباط :

- فنون انضباطی قدرت طلب $\Leftarrow$ تنبیه
- فنون انضباطی آسانگیر $\Leftarrow$ ارضای تمایلات
- فنون انضباطی دموکراتیک $\Leftarrow$ آموزش یا تربیت بیشتر جنبه تنبیهی انضباط

- فطرهای رشد و تکامل اخلاقی
- خطرهای احتمالی رشد و تکامل اخلاقی :
- اعتقاد به اینکه انضباط و تنبیه مترادفند.
- مشکلات یادگیری مفاهیم اخلاقی
- ناهمسانی در انضباط
- کاربرد رشوت
- ناهمخوانی میان مفاهیم اخلاقی و رفتار اخلاقی
- کودک در یابد که همسالانش یا والدین و معلمان مفاهیم اخلاقی خوبی به کار می برند ولی از رفتار اخلاقی بر آنها خبری نیست.

■ الف : علل این ناهمخوانی:

الف: گم گشتی

■ ب: عوامل هیجانی و عاطفی کودک وقتی عصبانی می شود و مرتکب عملی می شود که خود م داند درست نیست.

■ ج: عوامل انگیزشی

■ خلاف و شیطنت : کودکانی که نافرمانند.

■ اکثر کودکان یاد می گیرند وقتی کار زشتی انجام می دهند بیشتر مورد توجه قرار می گیرد:

■ خلاف شیطننت ۱- دروغگوئی ⇐ دلایل دروغگوئی:
گریز از تهدید و تنبیه ، جلب توجه ۲- خیالپردازی و اغراق گفتن .

■ ۳- دزدی:

علل: نداشتن امکان به دست آوردن شی مورد نیاز ، جلب توجه همسالان ، تقلید از الگو دزد ، جبران کمبودها

■ ۴- ویرانگری: عمدتاً بیان خصومت نسبت به شخص معینی است که مشکلی را برای کودک پیش آورده .

■ ۵-مدرسه گریزی: کودکان خردسال به دلیل هراس از مدرسه است.

■ در کودکان بزرگسال به دلیل نفرت از مدرسه است.

فصل سیزدهم

هدف کلی

- آشنایی با چگونگی رشد شخصیت
- آشنایی با عوامل موثر در رشد شخصیت
- آشنایی با شخصیت سازگار و عوامل موثر در آن

■ رشد و تکامل شخصیت

الگوی شخصیت

■ الگو به معنای طرح یا شکل بندی یا ترکیب است و در بحث از الگوی شخصیت به دو جز یا مولفه مهم اشاره می کنند، یکی خود پنداری یا هسته یا تصور و پندار شخص از خود و دیگری و ویژگیها که در هسته وجود دارند.

■ خود پنداری آرمانی تصویر شخصی از خود یا خویشتن است که دوست دارد باشد.

■ رشد و تکامل مفهوم خود

- آن تصویری که شخص در مرحله اول از خویشتن به دست آورده است و می توان آن را تصور ابتدایی نامید از همه مهمتر است. این تصور را فرد در محیط خانواده کسب کرده است تصورات دیگری که آنها را تصورات ثانوی نامیده اند در محیطهای خارج از خانواده کسب شده اند.

■ اثر خودپنداری

- فرد با تصور پایداری از خویشتن کمتر احساس حقارت میکند در اجتماعات محبوبتر است کودک باید سال به سال همزمان با افزایش تواناییهای ذهنی بتواند قدرت و ضعف خود را بسنجد.

■ خود پنداری :

■ عواملی که به رشد خودپنداری کودکان کمک می کنند از این قرارند.

- ۱- آرزوی واقعی
- ۲- موفقیتها
- ۳- بصیرت به خویشتن
- ۴- بصیرت اجتماعی
- ۵- خود پنداریهای پایدار

ویژگیهای پسندیده شخصیت:

- کودکان پیش از سالهای دبستان بیشتر از آنکه به جلب توجه همسالان خود علاقه مند باشند مایلند که رفتار آنها مورد پسند بزرگسالان واقع شود.

■ معیارهای بزرگسالان

■ شخصیت پسندیده در دیدگان آنها عبارت
است از ثبات و پایداری عاطفی، کمال و بلوغ
اجتماعی و اعتماد به خود هنگام برخورد با
مشکلات

■ معیارهای کودکان

- وقتی دارای برخی ویژگیهای پسندیده باشد محبوب خواهد بود. چنانچه کودک دارای ویژگیهای ناپسند باشد تنها می ماند و در جمع کودکان پذیرفته نمی شود.

■ ثبات و تغییر شخصیت:

■ ثبات شخصیت یعنی تغییراتی در شخصیت رخ دهند.

■ تغییر در کودکان خردسال بیشتر از کودکان بزرگسال و افراد بالغ پیش می آید.

■ با افزایش سن تغییرات نیز در جهت مثبت پیدا می شوند.

■ عوامل موثر در رشد و تکامل

- ۱- ساخت بدن ۲- لباس ۳- نام کودک
- ۴- کنیه و لقب ۵- هوش ۶- تجارب نخستین

پایان